

– за сферою дії організаційно-господарських повноважень, суб'єкти класифікуються на: 1) суб'єктів, що здійснюють ці повноваження по відношенню до суб'єктів господарювання на всій території України; 2) суб'єктів, що здійснюють ці повноваження по відношенню до суб'єктів господарювання певної адміністративно-територіальної одиниці; 3) суб'єктів, що здійснюють ці повноваження по відношенню до визначених суб'єктів господарювання (засновники і власники майна щодо заснованих ними унітарних підприємств; контролюючі власники корпоративних прав господарських організацій корпоративного типу; господарські об'єднання щодо підприємств-учасників тощо).

Отже, суб'єкт організаційно-господарських повноважень – це учасники господарських відносин, які прямо або опосередковано здійснюють управління господарською діяльністю суб'єктів господарювання, а також регулювання при наявності для цього правових та фактичних підстав.

Література

1. Господарський Кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 18–22. – Ст.144.
2. Щербина В. С. Суб'єкти господарського права: монографія / В. С. Щербина. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 264 с.
3. Господарське право: підручник / Д. В. Задихайло, В. М. Пашков, Р. П. Бойчук та ін.; за ред. Д. В. Задихайла, Пашкова. – Х.: Право, 2012. – 696 с.

УДК 336.1(043.2)

Починок К. Б., к.ю.н., старший викладач,
Романчук О. М., студентка,

Національний університет ДПС України, м. Ірпінь, Україна

ПРАВОВА ПРИРОДА ТОВАРНОЇ БІРЖІ ЯК ОСОБЛИВОГО СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ

На сучасному етапі розвитку вільного ринку товарів, мінімізації втручання держави в заготівельно-збутові процеси, біржа виступає самостійним суб'єктом господарювання, що виконує певні функції в економіці.

Відзначимо, що правове регулювання діяльності товарних бірж характеризується насамперед закріпленням широкої правової автономії їх діяльності, що перш за все знайшло своє відображення в Законі України «Про товарну біржу» [1], біржа є організацією, що об'єднує юридичних і фізичних осіб, які займаються виробничою і комерційною діяльністю, і має на меті надання послуг в укладанні біржових угод, визначення товарних цін, попиту та пропозицій на товари, вивчення, упорядкування і збільшення товарообороту і пов'язаних з ним торгових операцій.

Що стосується Господарського кодексу України (далі – ГКУ), то його прийняття сприяло формуванню основи для забезпечення ефективності діяльності товарних бірж. Положення Господарського кодексу закріпили поняття торговельно-біржової діяльності як такої, що має на меті організацію та регулювання торгівлі шляхом надання послуг суб'єктам господарювання у здійсненні ними торговельних операцій спеціально утвореною господарською організацією – товарною біржею [2, ст.278].

Так, ч. 1 ст. 279 ГКУ визначає товарну біржу як особливий суб'єкт господарювання, який надає послуги в укладенні біржових угод, виявленні попиту і пропозицій на товари, товарних цін, вивчає, впорядковує товарообіг і сприяє пов'язаним з ним торговельним операціям [2].

Отже, зміст статей Господарського кодексу майже тотожний змісту Закону «Про товарну біржу», що, звичайно, не сприяє розв'язанню проблеми вдосконалення правового регулювання діяльності товарних бірж. Крім того, наведені визначення є нечіткими з правової точки зору, оскільки в них відсутнє посилення на організаційно-правову форму, в якій може бути створений цей суб'єкт господарювання.

При цьому, на думку В. С. Щербини, що товарна біржа є особливим суб'єктом господарювання, яка виконує такі основні завдання: а) надання послуг в укладенні біржових угод; б) виявлення попиту і пропозицій на товари, товарних цін; в) вивчення, впорядкування товарообігу; г) сприяння пов'язаним з товарообігом торговельним операціям [3, с.150].

Водночас ГКУ [2] визначає суб'єктів господарювання як учасників господарських відносин, які здійснюють господарську діяльність, реалізують господарську компетенцію, мають відокремлене майно і несуть відповідальність за своїми зобов'язаннями в межах цього майна, крім випадків, передбачених законодавством (ст. 55). Тобто, Господарський кодекс України безпосередньо вказує ознаки юридичної особи, крім організаційної єдності.

Як суб'єкт господарювання біржа характеризується наступними ознаками: 1) вона має статус юридичної особи; 2) в організаційному плані її діяльність будується на основі самоврядування та господарської самостійності; 3) з точки зору майнових прав вона має відокремлене майно; 4) у плані організації фінансів біржа має самостійний баланс, власні поточні та вкладні (депозитні) рахунки в банках; 5) як юридична, особа біржа має печатку зі своїм найменуванням. Названі ознаки, які характеризують біржу як суб'єкта господарювання, цілком закономірно впливають з аналізу ч. 2 ст. 279 ГКУ [2].

Особливий характер товарної біржі як суб'єкта господарювання розкривається через її функції, а саме: 1) товарна біржа виконує функцію товаророзподільчого каналу або механізму, завдяки якому товар розподіляється між споживачами за реальною ціною; 2) товарна біржа є свого роду суб'єктом

господарювання, який організовує ринок. Вона створює необхідні умови учасникам біржових торгів у їх проведенні; 3) товарна біржа – це місце, де узгоджується попит і пропозиція на певний біржовий товар; 4) товарна біржа є регулятором цін. Завдяки коливанню біржового попиту і біржової пропозиції тут не може застосовуватися державне регулювання цін; 5) товарна біржа стабілізує ціни на біржовий товар; 6) біржа є місцем так званого біржового котирування цін; 7) біржа здійснює функцію збирання і обробки ринкової інформації, тобто є інформаційним центром ринку щодо виробництва біржового товару, динаміки попиту на товари, цін на біржових та інших ринках тощо; 8) товарна біржа розробляє товарні стандарти, встановлює сорти товарів, реєструє марки фірм, допущених до біржової торгівлі; 9) товарна біржа виконує арбітражні функції, тобто розглядає спори між членами біржі, а також між членами біржі та їх контрагентами [3, с. 152–153].

Отже, товарна біржа є юридичною особою і виступає суб'єктом правовідносин, має специфічну мету діяльності та завдання, які обумовлюють значну роль у її правовому статусі.

Література

1. Про товарну біржу: Закон України від 10.12.1991 р. № 1956-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 10. – Ст. 139.
2. Господарський Кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 18–22. – Ст. 144.
3. Щербина В. С. Суб'єкти господарського права: монографія / В. С. Щербина. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 264 с.

УДК 657.37(043.2)

Почтарьов С. О., здобувач,
НДІ ППП ім. Ф.Г. Бурчака НАПрН України, м. Київ

ДАРУВАННЯ БІЗНЕСУ

До елементів договору належить його предмет, що визначений у ст. 718 ЦК України. При цьому останнім часом проблема предмета дарунка загострилася із зв'язку із розширенням об'єктів цивільних прав та поступовим наповненням змісту свободи власності свободи та підприємництва. При визначенні договору дарування (ст. 717 ЦК) встановлено, що дарунок має майнове походження, що є проблемним: уже в ст. 718 ЦК України дарунок розкрито через інші об'єкти цивільних прав. Однак ними дарунок не обмежується. Тут вбачається й проблема термінологічної властивості, і переходу об'єктів цивільних прав, які вказані у ст. 177 ЦК України, у предмет договору, що, у свою чергу, ускладнюється ще й виділенням об'єкта договору та предмета виконання.